سیمنارێک لە شاری تۆرۆنتۆ بە بەڕێز سیاوەش ئووەیسی

سیمنارێک لە شاری تۆرۆنتۆ
دەنگەکان لە درێژەی چالاکییە ڕۆشنبیری و
هونەرەکانیدا، هەڵدەستێ بە ڕێکخستنی
سیمنارێک بە بەڕێز:
سیاوەش ئووەیسی
بە ناونیشانی:
ئایدیۆلۆژیا و سیستمە تۆتالیتارەکان
لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست

ڕۆژی یەکشەممە 26/3/2017
کاتژمێر:1:30 ی ئێوارە بۆ 4:30 ی ئێوارە
لەم ناونیشانەی خوارەوە:
Albert Campbell Librarey
496 Birchmount Road, Toronto, ON
M1K 1N8

Closest major intersection Birchmount Road and Danforth Road
Located on west side of Birchmount Road, just north of the
.mall occupying the corner lot

کێ کوردستان بەڕێوە دەبات؟ … کامەران چروستانی

لە ساتێکدا کە لەناو مێدیا جیاوازەکانی کوردستاندا بە گەلێک تێڕوانینی جیاوازەوە تێزی دروستبوونی دەوڵەتی کورد وروژێنراوە، لە کاتێکدا کە پێگەی کورد لە جەنگی ل□ دژ بە ڕێکخراوی داعش لە ناوچەکە و لە جیهاندا بە ئاشکرا دیارە و گەلێک وڵات ئامادەیی خۆی بۆ یارمەتی هەمەڕەنگە و کاری پێکەوەیی لەگەڵ هێزەکانی پێشمەرگەدا پێشان داوە، هاوکات سەرجەم ناوچەکە لە ئێستادا وەک باروتێکی ئامادەکراو وایە، کە لە هەر ساتێکدا بێت بتەقێتەوە و گۆڕانکاری بنچینەیی بەسەردا بێت، کە لەوانەیە ئەو گۆڕانکارییە سنوورەکانی

هەنووکەیی ناوچەکەش بگرێتەوە؛ هەمووئەمانە کورد ڕووبەڕووی گەلێک پرسیاری چارەنووسساز دەکاتەوە، کە پێویستە زۆر بە ئاگاوە هەنگاوەکان بنێین و هەندەی کار لەسەر فاکتەرە نێودەوڵەتییەکان بکەین، بە هەمان شێوە کار لەسەر فاکتەرە ناوخۆییەکان بکەین.
وەلێ لەم چەند ڕۆژەی دواییدا دوو هەواڵ سەرنجی منیان ڕاکێشا: دروستکردنی هێزێکی چەکدار لە ناحیەی خەلیفان، کە لەلایەن حکومەتی بەغداوە پشتگیری لێ دەکرێت، دووەمیان تۆمارکردنی ناو و دروستکردنی هێزی حەشدی شەعبییە لە هەندێک ناوچەی وەک شارەزوور و گەرمیان.

لێرە دەپرسین: ئایا کە هەرێمی کوردستان بەڕێوە دەبات؟
لە کاتێکدا هەندێک لە لایەنە حیزبییەکان خۆیان لەم هەڵمەتە بێدەنگ کردووە، هەندێکی دیکەیان دروستکردنی ئەم هێزانە قبوڵ ناکەن و بە هەموو شێوەیەک دامەزراندنی ئەمیان یان ئەویان ڕەت دەکەنەوە.
لەناو هەموو ئەو ڕووداوانەشدا هێزەکانی سەر بە پارتی دیموکرات و یەکێتی نیشتمانی لەسەر بنەمای پلانی حیزبی جوڵەیان بە ناوچە جیاوازەکانی کوردستان پێ دەکرێت، هەردوو ئاسایشی ئەو دوو حیزبە بە جیا لە شاری کەرکووک چالاکی و ئەرکەکانی خۆیان بەجێ دەهێنن.
هەموو ئەمانە لەناو چوارچێوەیەکی تەسکی حیزبیدا بەرجەستە دەکرێن و ئەوەی لەو ناوەدا بوونی نەبێت بەرجەستەبوونی دەسەڵاتی حکومەتی کوردستانە.

سەرباری هەموو ئەو بارە هەستیارانەی، کە لە سەرەتادا ئاماژەیان پێ کرا، بەڵام مەخابن پێکهێنانی ئەم گرووپە چەکدارییانە وەک واقیعێک بوونیان هەیە بەبێ ئەوەی هەڵوەستەکی ئاشکرای حکومەتی کوردی بوونی هەبێت، کە لەسەر بنەمایەکی یاسایی هەڵوەستەکی ڕاست و ڕەوان ئاشکرا بکات بە مەبەستی ئەوەی ئەم هەڵمەتە لەژێر حوکمی یاسادا پشتگیری لێ بکرێت یاخود ڕابگیرێت. بە واتایەکی دیکە: وا دەردەکەوێت هەتا ئێستا لەناو هەرێمی کوردستاندا یاسا ئەم بابەتەی یەکلا نەکردۆتەوە ئایا دەسەڵاتی پێکهێنانی هێزی چەکداری لە سنووری دەسەڵات و بەرپرسیارێتی کێدایە. خۆ ئەگەر یاسایەک بە ئەم پرسیارە هەبێت ئەوا ئەم هەڵمەتەی دوایی ئەوە دەگەێنێت، کە پێکهێنانی ئەم هێزە چەکدارانە لەژێر پارێزگاری حیزب و لایەنە جیاوازەکاندا ئەنجام دەدرێت لەگەڵ پێشێلکاریی یاسادا.

واتە: لە سەرتاپای ناوچە کوردستانییەکاندا هیچ لایەنێکی حیزبی ناتوانێت چالاکییەکی هاوشێوە ئەنجام بدات، ئەگەر بێتوو پشتگیریی لایەنێکی حیزبی دەسەڵاتداری لەگەڵدا نەبێت. ئەزموونەکانی ڕابردوو

لە ڕێخۆشکردن یاخد ڕێگرتن گەلێکن نەک تەنها لە بواری چالاکییە سەربازییەکاندا بەڵکوو لە چالاکییە حیزبی و مەدەنییەکانیشدا. هەر بۆیە دەبێت بپرسین: ئایا کێ کوردستان بەڕێوە دەبات؟ ئایا مەتەڵی دروستکردنی ئەم هێزە چەکدارانە چییە؟ ئایا کێ لە پشت پێکھێنانی ئەم هێانەوە دەوەستن؟ چ لایەنێک بڕیاردەری سەرەکییە؟ بە چ ئامانجێک ئەم هێزانە پێک دەهێنرێت؟
ئەوەی لە هزری هەموو تاکێکی کورددا جێگیرە ئەوەیە، کە هیوادار بین ڕۆژێک لە ڕۆژان ئەو هێزانە دژ بە خودی خۆمان بەکار نەهێنرێت و لەلایەن هێزە ناوخۆییەکان یان دەرەکییەکان نەکرێت بە کەرەستەیەک بۆ هەندێک ئامانجی دژ بە کورد لە هیچ پارچەیەکی کوردستاندا.

کۆڵان گێڕانەوە-61 ….. کەریم کاکە

یادەوەری

بەرماڵ گوڵی کۆسارانی شێت کرد
61
چ هاوارێ لە گەرووی گوڵی کۆسارانەوە هەڵیکرد و دنیای لەراندەوە، دڵنیام دنیای لەراندۆتەوە، دەنا چۆن دەست و گۆچانی پیری سوارچاکان دەکەونە لەرزە، ئەو سوارچاکە کەمتر لە لەرزینی دنیا بە هیچ نالەرزێ، پیری سوارچاکان لە دیدی منەوە وابوو، کێوێ بوو، ئاسمانیشی بە سەردا رووخابا، پەلە بەردێکی لێ نەدەبۆوە، مستە خۆڵێکی لێ بەرنەدەبۆوە..
لە هاواری گوڵی کۆسارانەوە هەستمکرد کەوتینە نێو گێژەلووکەیەکەوە دنیای ژێراوژوورکرد، وەراوگێڕیکرد، من جگە لە لەرزینی پیری سوارچاکان چم نەدی، دنیا لە کراسی ژنە شەهید رەشتر داگەڕا، وەك خەونێك لە تاریکی دێتەوەبیرم، گوڵی کۆساران لە بەستەکەوە بە سەر بەردەبازەکانەوە هات و گەیشتە پیری سوارچاکان و گوتی:
+حاجی، دەمکوژێ، دەمکوژێ..
_کچێ، کێ دەتکوژێ؟
+ دەمکوژێ، کوڕەکەت دەمکوژێ.

_ لێ دەتکوژێ؟
+ لەو بپرسە…
مەریەم لە پێش هەمووان گەیشتێ و بە چپە گۆتیە پیری سوارچاکان:
مامە، مامۆژنم کەمێك شێوایە…
کەمێك شێوان! گوڵی کێساران تەواو شێواوە، چاوەکانی پڕ جندۆکەن، جوولانەوەی دەست و پەنجەی هەر لە هی شێتان دەچێ، ئەو پەنجانەی پێشتر بە نازی پیرانەوە بۆ بسکەکانی دەبردن! بسکە سێرە لوولەکانی لە بن گەردنی لێککگرێ دابوون، وەك بیەوێ بە بسکی خۆی خۆی لە سێدارە بدات، پێشتر بسکەکانی جوان جوان شۆڕبوونەوە و دەگەیشتنە سەر مەمکە چورچەکانی، رۆیینی پێشتر کوا وابوو؟ گوڵی کێساران پێشتر دەنگی نەرم نەرم لە دەنگی ککوختی دەچوو، کەچی ئێستا خۆ گوێتان لێبوو چۆن ئەو هەموو ماڵە لێکدی دوورەی لە پێش ماڵی ئێمە خۆکردەوە..
گەڵەك رژایە کۆڵانێ، رژایە دەو کەندێ، پێش ماڵی ئێمە، ئەگەر ئاسمان هەیهای لێنەکردبان، بن دەست و پێ دەکەوتین، ئاسمان گرماندی، دایکردە بارانێ، وەك کوندەی سەربەرەژێر، دەریا لە ئاسمانەوە کونی تێبوو، خەڵك پەرتەیان لێکرد، کەند هەستا، باش بوو زوو لێیکردەوە دەنا مسۆگەر هەر ماڵی ئێمە نا ماڵی حەمەد مەستانیش ئاو دەیبرد، دوور نیە شەپۆل گەشتبایەتە نزیك ماڵی شاتکە شێتیش کە قەیاسەك لە کەندێ دوور بوو..
گوڵی کێساران، بۆ وات بەسەرهات؟ بەرماڵ بەو دەردەی برد؟ دەزانن بۆ پاڕانەوە چەند لە سەر بەرماڵ مایەوە، پاڕانەوە لە خودا بە نیازی گێڕانەوەی بینایی بۆ چاوی پیری سوارچاکان، بە قسەی شاتکە شێت بێت، گوڵی کێساران بەرماڵ شێتی کرد، من لە شاتکەم بیستووە:
هەرکەسێ زۆر زۆر لە سەر دووگرد بمێنێتەوە، جندۆکە دەستی لێدەوەشێنێ
شاتکە شێت حەمەد مەستانیشی خستبووە ریزی شێتان، شێتی سەر بەرماڵ، ئۆبال بە ملی شاتکە،گوایە ئەو حەمەدە لە تافی لاوێتی پێیەکی لە ئیش و قوڵکاری پێیەکی لە مزگەفتێ بووە، سەری چووە نوێژی نەچووە، خواپەرستێ بووە نەك غەوسی گەیلانی سەید مارفیش پێینەگەیشتووە، گوایە هێندە لە سەر بەرماڵ ماوەتەوە تا شێت و سەرگەردان بووە، بەڵام نەکەوتۆتە کووچە و کۆڵانان، هاتووە بە دیار شووشەی عەرەقەوە دانیشتووە، دەڵێن حەمەد مەستان دوای بیستنی ئەو قسەیە، گۆتبوویە شاتکە شێت:
لێت لە خودا دەپاڕێمەوە، لە شێتایەتیەکەی خۆت بەتاڵتبکاتەوە، لە شێتایەتیەکەی من شووشەیەکی لێوڕێژ بە سەر لێوتەوە بکات..
هەوکە کاتی بەزمی شاتکە و مەستانم نیە، دەچمەوە کن گوڵی کێساران

و ئەو رستەیەی دەڵێمەوە کە هێندەی دەگوتەوە، نازانم کێ بوو بە دووکەڵی جگەرەی پیری سوارچاکانی بەراورد دەکرد، لەوەی وەك چۆن دووکەڵەکە نەدەپسایەوە و لە دوورەوە دیاربوو، رستەکەی ویش پسانەوەی نەبوو، هەر کێ و هەر کاتێ رێی بە کۆڵان و پێش دەرگای ماڵی ئێمە کەوتبێ، رستەکەی وی بیستووە:

بمشارنەوە، دەمکوژێ..

پیری سوارچاکان و زۆریدی زۆریان لێپرسی:

بۆ دەتکوژێ؟

گوڵی کێساران لە پەنای بالیفە گەورەکەی بن پشتی پیری سوارچاکان خۆی گرمۆلە دەکرد، چاوی خۆی دەگرت، لە کەلێنی پەنجە وردیلەکانی کە دەتگوت بامیەی باریکی وشکهەڵاتوون، تیشکێکی کزم لە چاوەکانی دەدی، وەك بڵێی بیەوێ خۆی لە سێرەی گوللە لابدات یان خۆی لە پەنای ئەو دووسێ گوشە پەتە و خوریە دەشاردەوە کە لە قوژبنی پەنا دەرگاکە لە سەر یەکتری هەڵچنیبوون و کەس نەیدەزانی بۆ کەنگێی هەڵگرتوون، پێدەچوو وا تێگەیشتبێ گوللە خوری و موو نابڕێ، بە دەنگێکی مشت لە ترس دەیگۆ:

دایکی خۆی بە پێلەقە کوشت، من ناکوژێت!

ئیدی کەس نەیدەپرسی بۆ کوشتی و بۆ دەتکوژێ، زۆر هەوڵمدا پێبکەوم داخوا راستە دایکی خۆی کوشتووە، پێنەکەوتم و نەگەیەشتمە هیچ، بەڵام گەیشتمە ئەوەی کەس نیازی کوشتنی گوڵی کێسارانی نیە، ئێ، گوڵی کێساران هێشتا پێش هاتنەوەی مریشك بۆ کۆڵیت، دەرگای توند لە سەر خۆیان دادەخست، فریشتە، زێنەبەی کچیشی لە پێش دەرگا راوەستابا، لێینەدەکردەوە، لە پشت دەرگاوە گوێم لە پیری سوارچاکان بووە:

کچێ بۆم بکەوە، دەچمە سەر پێشاوێ.

دەیگۆ:

لێرە دانیشە، لە ناو تەشتێ بیکە..

ئێوارەیەکی باراناوی بوخچەی پێچایەوە، داوای لە بابم کرد، هەر ئێستا بیگەیەنێتە ماڵی زێنەبەی کچی، ماڵیان لە کوێیە؟ لە بانەقەڵاتی دەو بەستی شەرغە، بابم(تاهو وا)یەکی نەرمی کرد، بە شێوەیەك گوڵی کێساران پێیتێکنەچێ، ئەگەر بزانن ماڵی زێنەبە چەند دوورە، رێ چەند ترسناکە، ئارامیی بابمتان بۆ دەردەکەوێ، ئاخر هەر لە بنەسراوەوە بگرە تا ماڵی زێنەبە، شەڕوشۆڕە، حکومەت کێرووشك لە زەوی ببینێ، دەبابەی بۆ دەنێرێ، کێشکە بە ئاسماندا بفڕێ بە تێپێکی دەسپێرێ، لە نێوان ماڵی گوڵی کێساران و ماڵی زێنەبەی کچی ئاگر و ئاسن دەبارێ، پیری سوارچاکانیش جەحێل بێتەوە لەو رێیە نادا، کەچی گۆتیە گوڵی کێساران:

جگە لە من کەس ناتوانێ بەگەڵت کەوێ، بۆیە لە خودا بپاڕێوە بۆ شەوێك جەحێڵم بکاتەوە..

گوڵی کێساران وەك بێڵی گوڵی لەو قسەیە نەبێ، گۆتیە بابم:

من چوار کچم هەیە، تۆم لە زووەوە بە کوڕی خۆم داناوە، لە کوڕیشم زیاتری، تۆ دڵت دێ لە پێش چاوی خۆت دایکت بکوژن..

ئەو شەوە بابم و پیری سوارچاکان هەرچێنێ بوو بوخچەی کۆچیان پێخستەوە ناو باولە گەورەکەیەوە، هەرێیان دایێ کە سبەی بیگەیێننەوە ماڵی کچەکەی، نازانم سبەی بوو یان دووسبەی و سێیەی، ڕۆیشت، کچێکی هات و لەگەڵی ڕۆیی، بابم بەڕێیکردن، دێتەوەبیرم، پیری سوارچاکان بە دەم نکەنك و ئاهی قووڵەوە گوتی:

لێیگەڕێن با بڕوا، دڵی مەشکێنن، کوڕی دەوێ با بچێتە ئەوێ..

ڕۆیی، گوڵی کێساران پێکەنینی پیری سوارچاکانی لەگەڵ خۆی برد، لە دوای وی کەس ئەوی بە پێکەنینەوە نەدی، ڕۆیی و هەستانەوە و گەڕانی پیری سوارچاکانی لەگەڵ خۆی برد، دوای وی، ئەو لە ناو جێ کەوت و بۆ سەر پێشاو دەبوو شان بدەیتە بن پیلی، گولی کێساران ڕۆیی و ئێمەی بێ نەنك هێشتەوە، نەنکێك لە نەنکی کەس نەدەچوو، شیرینی و میهرەبانیی نەنکایەتی لێ دەباری، ماچی دەتگوت پەلکە گوڵە بە سەرتا دەباری و دەست بەسەرداهێنانی لەگەمەی ناو قەرسیل دەچوو، قسەی گوڵی کێساران دەتگوت شنەبایە، وەی چەند نەرم و لەبەر دڵان بوو، ژنێك بوو سەد سوێندت دەخوارد لەگەڵ بەفردا باریوە، هێشتا گەرد و تۆزی زەوی نەدیوە، وەی چ نەنکێکم لەدەستچوو، لە دوای وی من لە زۆر شت بووم، بە نانی تیریشەوە، نانی وی هێندەی بەرانپیلێ، تۆ بڵێی نیوەی چاوە خانووێك دەبوو، خۆی گوتەنی: ئەگەر سێر و خوانەی گەورەی دەبێ، بە دوو نان چاوەیەك پێدەکاتەوە، من ئەو نانەشم چوو، ئاخر تا نانی دەستی وی هەبا، هی دەستی دایکمم نەدەخوارد، گوڵی کێساران ڕۆیی لە نانی گەرم و ناسکەنانی کردم، ئا، بەو پیریە ناسکەنانیشی بۆ دەکردین، ناسکەنانی دەستی وی لە سەموونی بازاڕێ خۆشتر بوو کە هەندێ کەس دەیانخستە ناو نانەوە!

گوڵی کێساران لە داخی چاوی پیری سوارچاکان لە سەر بەرماڵێ شێت بوو، پیری سوارچاکان ئەوەی دەزانی، بۆیە دەیگوت:

هێی گوڵەکەی کێسارانم، تۆم بە چ دەردێ برد، دەترسم خودا لە سەر تۆ بمباتە دۆزەخێ..

پیری سوارچاکان ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە کورتی دەدا، دەبنێسێ، زەرد هەڵدەگەڕێ، گەیشتە ئەوەی بۆ سەر پێشاو من بە تەنێ بۆم قیتنەکرێتەوە، کەوت، لە جێ کەوت، لە جوولە کەوت، تەنێ زاری دەگەڕێ، من هەر لە قوتابخانە دێمەوە، دەگەمە سەری و لە ناو ئەو هەموو نەوەیە تەنێ بانگی من دەکات، جار جارە دەڵێ:

کەریم، باوکەکەم، هەندێ پشتم بخورێنە..
پشتی دەخورێنم، جوان بۆی دەخورێنم…
دەڵێ:
درۆی فەرموو، ئەوەی گۆتی: دەستی کەس پشتی کەس ناخورێنێ..
کەسوکار لە بنی دنیاوە دێنە سەردانی پیری سوارچاکان، دنیا بە سەر ماڵی ئێمەدا رژاوە، من پتر بە هاتنی خدر خەرمان دڵم دەبۆوە، ئەو پیاوە ماڵیان لە سەیداوە، لە پشت ماڵی مام عەلی عارەب بوو، لە بایزی بابی کوێخا مەحموودی گەورەوە دەگەیشتەوە پیری سوارچاکان، ئەو خدرە خەرمان بوو لە یادەوەری و قسەی کۆن، دیرۆکی پیری سوارچاکان و هەمووانی ورد ورد دەزانی، دەیگێڕایەوە، سەرهاتی وای لەوانە دەگێڕایەوە کەس نەیبیستبوو، پیری سوارچاکان کە دەیبیست دەیگوت:
وایە، خدر وایە، من خەریکە لەبیرمبچنەوە..
خدر کتێبێکی گەورە بوو، دنیای تێدا نووسرابۆوە، خدر نازانم کێ بوو دەیگۆ: ((خەرمانێکە لە سەرهات و گێڕانەوە)) هەر بۆیە من دواتر دوایوەی کتێبەکە بزربوو، کەس نەیخوێندەوە، دوایوەی خەرمان بەر رەشەبای رۆژگار کەوت و هەر دنکێکی کەوتە بن بەردێکی لەبیرچوونەوە، ناوم نا خدر خەرمان، ئەو خەرمانە کتێبیە هەزار کێڵانی دەوێ بۆ گێڕانەوە، جارێ لە خدر گەڕێن، پیری سوارچاکان بانگمدەکات، بزانم چی دەوێ:
– چیە، باپیرە؟
+کوڕم، شمشاڵەکەت بێنە، (هاوار دەلال)ێ لێدە
یەکپێ هەستام و شمشاڵم هێنا، دەزانن ئەوە جاری یەکەمە پیری سوار چاکان داوای شمشاڵم لێبکات، پێشتر پەنجە و شمشاڵی منی دیتبوو، شمشاڵی منی بیستبوو، دەستخۆشیشی لێم کردبوو، ئێ، لە منەوە هاوار دەلال و لەویشەوە- لە بن چاوان تەماشام دەکرد- هوردە رۆندك، منیش گریانم هات، گریان هاوار دەلالی خنکان.. وەبیرمدێ خزمێك بەسەردا هات، پرسی:
ئەوە جێ نەما، لە بن گوێی باپیرت تووڵە تووڵ دەکەیت؟!
پیری سوارچاکان کە هەر ئەوەتە دەنگی دەهات، باگێی داوە:
ئەوە تووڵە تووڵ نیە، هاوار دەلالە..
دوای چاکوچۆنی لەگەڵ ئەو خزمە رەزا قورسە، پاش کەمێکیتر دەیبینن چەند رەزای قورسە! پیری سوارچان گوتی:
دەی کوڕەکەم، نێرەی (سەرچیایی)یە..
ئێی! چما پیری سوارچاکان دەزانێ من سەرچیاییش دەزانم! لە منەوە سەر چیایی، بە چاوی خەیاڵیش پیری سوارچاکانم دیت سواری ماینەکی کەوێتە و چیا و چیا باڵی گرتووە، دەستی بە هەورەوە گرتووە،

دەبینم ردێنی پیری سوارچاکان تێکەڵی بژی ماین و هەوری سپی بووە، دەبینم گوڵی کۆساران چارۆگەی لە سەری کردۆتەوە و لە سەر سەری رایدەوەشێنێ، دەزانێ ماین مێردەکەی هەڵگرتووە، دەیەوێ بیگێڕێتەوە و بڵێ: بگەڕێوە، من لێرەم، بگەڕێوە پیری سوارچاکان، گوڵەکەت، گوڵی کۆساران ئۆوەتە، لێرەیە..

نەدەبوو پتر پەنجە لە شمشاڵ ببزێوم، ئاخر تا من لێوم بە شمشاڵەوە بێ، پەنجەم بە شمشاڵەوە بێ، پیری سوارچاکان پتر لە گوڵی کۆساران دووردەکەوێتەوە، من وا چووبوومە خەیاڵەوە، ئەگەر دەست لە شمشاڵ هەڵگرم، پیر و گوڵ دەگەنەوە یەك، دەنگی شمشاڵ نەما، حەیف، لە جیاتی گوڵی کۆساران، خزمە رەزا قورسەکەم بە تەنیشت پیری سوارچاکانەوە دیت، ئەوجا چ بڵێ باشە:

حاجی، تۆ لە جیاتی شمشاڵ، قورئانت لە سەر بخوێنن، باشتر نیە؟

پیری سوارچاکان بە نەرمە کۆخەوە:

قورئان لە جێی خۆی، شمشاڵ لە جێی خۆی، قورئانەکە بۆ دوای مردن هەڵگرە..

وەبیرمدێ چاوەکەی پیری سوارچاکانم بەجێهێشت و چوومەوە چاوەکەی خۆمان و گۆتمە دایکم:

دایە، ئێستا ئەو پیاوە سەگبابەی کن باپیرم دەرکە..

دایکم هۆپێکی لە خۆی زانی:

بۆ! کوڕم چی کردووە؟ ئەوە…

گوتم: دەرینەکەیت، دارلاستیقەك لە کەپووی دەدەم..

باش بوو زوو هەستا و رۆیشت دەنا بەردێك، شتێکم دەخێواندێ، ئەو پیاوە ساڵ نا ساڵێ دەچووە حەجێ، بەڵا م کەشیدەی نەدەبەست نە لە سەر نە لە پشت، کەسیش حاجیی نەدەگۆتێ، بیستبووم پیری سوارچاکان پێیگۆتبوو:

یەك حەج سەرو زیادە، پیاو بە جارێك دەبێتە حاجی، کە دەبێتە سێ و چوار لە حەج دەردەچێ، لە چوونە مەیدان دەچێ..

خزمی رەزا گران پێدەچوو ئەو قسەیەی لە دڵ مابووبێ، بە (قورئان لە سەر خوێندن) تۆڵەی خۆی لە پیری سوارچاکان کردبێتەوە..

واز لەو خزمە بێنم باشە، ئاخر پیری سوارچاکانیش گەردنی ئازادکرد، دێتەوەبیرم داوای گەردنئازادی لێکرد، پیری سوارچاکان گوتی:

بڕۆ تۆش لە رێزی سە سمێڵ بە، گەردنی ئەویشم ئازادکردووە

ئێوە سە سمێڵی ترسنۆکتان لەبیرماوە؟ ئەو سەیەی تەنێ بۆ من ئازابوو، ئێستاش نیشانەی کەڵپەی ویم بە لەشەوە ماوە.

پیاوی بەزم خۆشیش دەهاتن، ئەها، چاودەنە ئەو پیاوە، لە دەو کەندی

سەیداوەوە بە گونیەیێ گونەوە دێ، ناوێکی وەك مام تەهای هەیە، بەڵام لە یادەوەریی من بە کەشیدەشین ناوی لە ناو ناوانە، کەشیدەکەی دەبینن! دێ و پیری سوارچاکان لێی دەپرسێ:

+ لەگەڵ زەرد و تەلەفزیۆن پێکنەهاتیەوە؟

– کەنگێ تۆ دەستت لە ناو دەستی ئاغایان نا، منیش پێکدێمەوە

دەبێتە پێکەنینێ پیری سوارچاکان پیری و نەساغیی لەبیردەچێتەوە، لەو دانیشتنە تەنێ پێکەنین و دوو رستەکەم لەبیرە، بەڵام سەربردەی ئەو پیاوە هی لەبیرچوونەوە نین، بیرمە هەموو سەیداوە سێ تەلەفزیۆنی هەبوو، من ئەوەکەی چاخانەکەم دیتبوو، کەشیدە شینیشم لەوێ دەدیت، لە سەر لا گونێ دادەنیشت، دەگێڕنەوە، سەر زلەکەی ناو تەلەفزیۆنێ هەواڵێك دەخوێنێتەوە:

لە میسر رەشەبایەکی هێند توند هەڵیکردووە، ترومبێلی بە حەوا خستووە..

کەشیدە شین دەڵێ:

وای لەو شینە درێیە

ئیدی لەوەوە هەر هەواڵێك لە تەلەفیۆنەوە بێ، دەڵێ وای لەو درێیە.. بۆ کەشیدەکەش، ئەو پیاوە پێش فەهد کۆمەنیست بوو، سەریشی چووبا نوێژی نەدەچوو، رقی دنیاشی لە پارتی بوو، حەجیشی کرد، بەڵام لە باتی زەرد کەشیدەیەکی شینی بەست، گۆتبووی:

چ بکەم، کەشیدەی سۆر نیە!

تەنها رەزا قورس نا، خزمی رەزا شیرینیشمان هەیە، ئەوەتا پیاوێکی کورتەبنەی خڕکەڵەی گوپنی کەپوو قەسپیی چاو لێکدی دووری برۆ باریکی سمێڵ تیژ و پڕی، ردێن کەمێك هاتووی ماشوبرنجیی قەلەمکراو، چوارمەشقی بە دیار پیری سوارچاکانەوە دانیشتووە، ئەو پیاوە وەك دەڵێن دوژمنی بالیفە، شان بە سەر ئاگردا بدا بە بالیفی دانادا، لە نووستنێش لنگە پێڵاوێك، کەستەکێك، پاینجانێك، کوودیەك، دوو سێ سەلکە پیاز، تۆ بڵێ تەپاڵەیەك بالیفی ئەو پیاوەیە، لەبیرمان بێ سەر لە سەر لەپە و پشتی دەست لە سەر بالیفەکانی، ئەوخزمە بالیف زۆرە خەڵکی دەو زێی بادینان- بەری هەولێر بوو، لە زگ خزم دەبۆوە، شەوێك دوو لای پیری سوارچاکان مایەوە، قسەی هێند خۆش بوو، شتی وای دەگێڕایەوە، هەشبەسەری دەهێنایە پێکەنین، ناوە ناوەش سوێندێکی گەورە لە هەموو سوێندان گەورەتری پێدا دەدا:

بەو قورحانەی وا لە ناو زگی چێڵە سۆرە..

لەو هەموو سەربردەیەی کە پیاوی دەو زێ گێڕایەوە، تەنێ قورئانەکەی ناو زگی چێڵە سۆرم بیرماوە، بە دەم سوێند خواردن بە قورئان ئاوا قورئانەکەی گێڕایەوە:

((لە هەموو دەڤەری سوورچیا، هەردوو بەری زێ، سۆرا و بادینان،

یەك مەلا و یەك قورحان هەبوو، قورحان لە شین و شایی لە سەر دەستی مەلا بوو، خەڵك هەموو سوونديان بە (قورحانی سەر دەستی مەلا) دەخوارد، شەوەكی بەفراوی مەلا دیارە هەجەلی دێ، بە تەنێ دەپەڕێتەوە ئەو بەری زێ، ڕەوە گورگ تووشی دێن و مەلا دەكەنە جەمەكی خۆش، باش بوو قورحانی دەگەڵ خۆی نەبردبوو، دەنا قورحانیش دەبووە ئالیكی گورگان، ئیدی قورحان بێ خودان مایەوە، دوایوە خەڵك كاتی سووندیان دەخوارد دەیانگۆ((بەو قورحانە بێ خودانە))، ئێ، بڵێمە مام قادری خۆم، قورحان چ بێ نەژیا بێ خودان! ڕۆژەكی چێڵەكەی خارێژنە فاتێ دەوی دەگاتە قورحانێ، هەمووی لوول دەدا، لێ سووندیش پەڕەكی ناهێڵێتەوە، ئیدی لەو ڕۆژەوە سووندی دەو زێ ئیوهایە: بەو قورحانەی وا لە ناو زگی چێڵە سۆری پلكە فاتێیە..
ئەمنیش وات دەڵێم:
بەو قورحانەی لە ناو زگی چێڵە سۆری پلكە فاتێیە، ئەتو لە من پتر دەژی..))
با بزانین وایە!
حەفتە وەرنەسووڕایەوە، هەواڵێك لە لای زێی بادینانەوە هات، پیاوی دەو زێ ئەوەی زاری پێ بوو لە (قورحان..) بە زێدا چووە، لە ئاقاری ئەو لایەی ئامێكان، پیاوی دەوزێ، لە ڕۆخ زێ، پێی دەخزێ، دەكەوێتە زێ، لە خوار كەڵەكی یاسیناغا بنە كفرێك گرتوویەتیەوە، دەیانگوت: كفر بە دڵخین گرتبوویەوە..
دەبێ وابووبێ، ئاخر لەبیرمچوو بڵێم، خزمە شیرینەكەی دەوزێ كاتێ لە باتی بۆجامە دەرپێ سپیە فشەكەی لە پێ دەكرد، دڵخین بە سەر كیر و گونیدا شۆڕدەبۆوە، نەیدەخستە ناو دەرپێوە…
بیرمە (عەزە مێشە)ی خوارزای پیری سوارچاكان دوای هەواڵی مەرگی خزمی دەو زێ، دەیگۆ:
حەیف، ئەوجا كێ، سوێند بە قورئانی ناو زگی چێڵە سۆر بخوات!
لە جێی قورئانی ناو زگی چێڵە سۆر لە دەو زێ سوێندێكیدی دەكەوێتە سەر زاران: بە سەری ئەو پیاوەی كفر گرتیەوە…
وابوو مەرگی خزمی دەو زێ كەوتە پێش مەرگی پیری سوارچاكان، بەڵام پیری سوارچاكان بەوەی نەزانی، دەزانم دەپرسی بۆ؟ بەڵام بەر لە وەڵام با شتێك لە مێشەكەی عەزیز بگێڕمەوە، ئەو پیاوە بەر لەوەی ببێتە شاری، مێشەوان بوو، بەستی شەرغە ئەوەی دەزانی، بەڵام كەس بە مێشە بانگی نەدەكرد تا دایكم مێشەكەی پێوە نەنووساند، دایكم بە سەردان دەچێتە تەڵوار، وا دەبێ، لە كەندی بەرماڵان لە كن كونە تەیاران، گەواڵە مێشێك دەبینێ، دەزانێ عەزیز مێشەوانە و بە دوای مێشەوەیە، یەك بە دەنگی خۆی هاواردەكات:
عەزیز ئەوە مێشە، كوڕە عەزیز مێشە، عەزیز مێشە..

نازانم کێ (عەزیز) ەکەی کردە (عەزە) بەڵام مێشەکە دایکم پێوەی نووسان، ئیدی لەورۆژەوە ئەو پیاوە بووە عەزە مێشە، تا نەڵێن عەزە مێشە خۆشی خۆی ناناسێتەوە.. لەو سێ چوار رۆژە لە بەلاشاوە و نزیك ماڵی پێشانی خۆمان و پیری سوارچاکان، لە ماڵێك عەزە مێشەم دیتەوە(کۆتایی پاییز و سەرەتای زستانی 2014 دەڵێم) لە بارەی مێشەکەوە نا، لە بارەی پیری سوارچاکانەوە پرسیارم لێیکرد، شتێکی بیرهێنامەوە، ئەو نەبا، وەك خزمی دەوزێ ئاوە و ئاو چووبوو، وای گێڕایەوە:

((لە دوا رۆژەکانی باپیرت، خۆ بە بیرتدێ ماڵیان ئەها لەو کۆڵانەی پشتەوە، لە خانووەکەی ئێوە بوو، نەنکت نازانم لە کنی بوو یان بەجێیهێشتبوو، رۆژێك تراشم دەکرد، ئاگام لێبوو بانگی کەسێکی دەکرد، یان داوای شتێکی دەکرد، دەستی هەڵدەتەکاند و دەیگوت: ئا…ئئ، ئا…

گوتم: خارە، تۆ چیت دەوێ؟ ئاوێنە، چی؟

گوتی: وایش! ناوی هینەکەی خۆم لە بیرکردووە، ژنەکەم دەڵێم..

پیری وایە ، ناو ژنی خۆت لەبیردەباتەوە!))

چ دوور نیە لەبیرچوونەوەی پیری سوارچاکان، دوایوەبێ کە گوڵی کۆساران سەری خۆی هەڵگرت و چوو..

پیری سوارچاکان دوای گوڵی کۆساران سەری لە سەر خۆی نەما! پێش چەند ساڵێ خدر خەرمانیش شتێکی نزیك لەوەی گۆ…

لێبـــووردن بۆ کێ؟ … بەختیـــار محەمەد

ئێمە لە جیهانێکدا دەژین، ناتوانین مەسیح بین؛ پێم وایە مەسیح بوون درۆیەکی گەورەیە. ئێمە ناتوانین بڵێین ((ئەوەی هی قەیسەرە با بۆ قەیسەر بێ و ئەوەی هی خواشە با بۆ خوا بێ))؛ چونکە ئێمە لە دنیایەکدا دەژین زۆر جار خوا و قەیسەر یەك شتن. ئێمە لەسەرمانە، کە بە پێی توانا ستەم قبووڵ نەکەین: ئینجا ئەم ستەمە قەیسەر بیکا، یان بە ناوی خواوە بکرێ. ئێمە دەبێ بزانین لە هەموو حاڵەتێکدا لەگەڵ مرۆڤدا (مرۆڤی باش، یان مرۆڤی شەڕانگێز) ڕوو بە ڕوو دەبینەوە و دەژین و هەڵسوکەوت دەکەین. ئەوەی بە ناوی

قەیسەرەوە قسە دەکا مرۆڤە، ئەوەی بە ناوی خواشەوە قسە دەکا هەر مرۆڤە. ستەم چ بە ناوی خواوە بکرێ، چ بە ناوی قەیسەرەوە بکرێ هەر یەك شتە؛ لەمەوە ناکرێ ئێمە لە ستەم ببورین، چونکە بووراندن لە ستەم نیشانەی یان بێ دەسەڵاتییە، یان گەمژەییە؛ ئەوانەی لە ڕێگەی هێز و دەسەڵاتیشەوە لە ستەمکاران دەبوورن، ئەوە بەر لە هەر شتێك ئەوان ستەم لە ستەملێکراوان دەکەن. واتە ئەوان دەبنە هاوبەشی ستەمکار (ستەمکاری یەکەم).

لە ئیسلامدا دەگوترێ، ئەگەر پێغەمبەر بەو شکۆمەندییە لە ئەبو سوفیان، دڵترین دوژمنی ئیسلام نەبووریبایە و نەیگوتبایە ئەوەی بچێتە ماڵی ئەبو سوفیان سەر و ماڵی پارێزراوە (دەزانم هونەری دپلۆماسی و بەرژەوەندی سیاسی لەمەدا هەبوو)، ئەوە ڕەنگە چارەنووسی مێژووی ئیسلام بەم شێوەیە تراژیدیی و خوێناویی نەبوایە. وەك دەزانین بەنی ئومەییە و عەلی بوونە دوژمنی سەرسەختی یەکتری و تا ئێستاش لە دوای پتر لە هەزار و چوار سەد ساڵ ئیسلام بەدەست ئەم مێژووە تراژیدییەوە دەناڵێنێ.

ڕاستییەکەی لێرەدا (لە گۆشەنیگای ئیسلامەوە)، ئەگەر ئەبا سوفیان ستەمکار بووە (کە دەزانین دوا کەس بوو بە ناچاریی بووە ئیسلام) ئەوا لێ بووردن لێی (لەبەر هەر هۆکارێك بێ) بە زیانی ئیسلام شکاوەتەوە: ئەم دینەی کردە دوو مەزهەبی سەرەکی دوژمنی بابەکوشتەی یەکدی (من ئەوەش دەزانم، کە ئەم لێبووردنە بەند بووە بە سەرکەوتنی ئیسلام و ڕێگەی ئەبوسوفیان و هێزی بەنی ئومەییە و هەرگیز پێشبینینەکردنی پێغەمبەر بۆ وردەکاری ڕووداوەکانی دوای مەرگی خۆی، بە نموونە: کوشتن و هەتککردنی تراژیدیانەی نەوەکانی {حوسێن و کەس و کارە هەرە نزیکەکانی} بە دەستی کوڕانی ئەبو سوفیان {یەزید})…

کەواتە وا باشە ئێمە هەردەم لە بەرانبەر هەموو حاڵەتێك و هەموو کەسێکدا لێبووردە بین، تەنها لە تاوانبار و ستەمکار و چەوسێنەر خۆشنەبین؛ ئەمە تۆڵەسەندنەوە نییە، بەڵکو ماف وەرگرتنەوەیە، ئەو مافەی نابێ لە مافخوراوان زەوت بکرێ.

بەختیار محەمەد

پاڵپشتیی دبلۆماسیی و سەربازییەکانی ئەمریکا بۆ ئیسرائیل، لە ڕابردوو و ئێستادا

ئامادەکردنی: هاوکار ڕەفیق
بەکالۆریۆس لە زانستە ڕامیارییەکان

لە یەکەم ساتی دروستبوونی دەوڵەتی ئیسرائیلەوە، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پشتیوان وهاوکاری ئیسرائیل بووە، لە کۆتایی شەستەکان و لە جەنگی 1967شەوە پشتگیری بێمەرجی لە ئیسرائیل کرد،لەو ساڵەدا ئیسرائیل گەورەترین وەرگری یارمەتی ئابوری و سەربازی بووە لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاوە، سەرباری پشتگیرییە زۆ بەلاحەکانی لە جەنگی ئۆکتۆبەری 1973دا.

(1) هاوکارییە مادییەکانی ئەمریکا بۆ ئیسرائیل، هەمیشە لە هەڵکشاندابوون، وەک دەبینین لە دوای جەنگی 1973وە، ئەمریکا وەک یارمەتی ڕاستەوخۆ ساڵانە 3ملیار دۆلای داوە بە ئیسرائیل، بەم چەشنە سەرجەمی هاوکارییەکانی ئەمریکا بۆ ئەم وڵاتە، لە جەنگی جیهانی دووەمەوە هەتا 2004، زیاتر بووە لە 140ملیار دۆلار، ئاشکرایە ئیسرائیل 25% پێداویستییە سەربازییەکانی لە ئەمریکاوە وەردەگرێت، ئەمە سەرباری یارمەتی دانی ئیسرائیل لە پەرەپێدانی پرۆسەی بەرگری و سەربازی وڵاتەکەی، لەگەڵ پێدانی بەرنامە و چەکی پێشکەوتوویی نهێنی وەک (فڕۆکەی بلاک هۆک، هلیکۆپتەر، فڕۆکەی ئیف16)، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکابێجگە لە پاڵپشتی دارایی پاڵپشتیەکی دبلۆماسی پێڕاینیە بە ئیسرائیل، بەجۆرێک تەنیا لە ساڵی 1982دا 32جار، ڤیتۆی لە بەرامبەر ئەو بڕیارانەی ئەنجومەنی ئاسایش بەکارهێناوە، کە لە دژی ئیسرائیل بوون. لە هەموو ئەمانە نامەتر دەزگای هەواڵگری ئەمریکا یارمەتی ئیسرائیلی داوە، لە پەرەپێدانی چەکی ئەتۆمیدا، وەڵای ئەوەی ئاستەنگیش بووە لە بەردەم هەوڵەی بەردەوامی دەوڵەتە عەرەبییەکان، لە بەرامبەر وەستاندنی چالاکییە ئەتۆمییەکانی ئیسرائیل و فشارەکانیان بەرسەر ئەجێدای ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ئەتۆمەوە.(2)
قۆناغەکانی پشتگیری و هاوکاری ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بۆ

ئیسرائیل. (3)

1: قۆناغی پشتگیری و بەردەوامی هاندانی کۆچکردنی جولەکەکان بۆ فەلەستین، لە دوای بڕیارەکانی کۆنگرەی بازل، لە ساڵی 1986 هەتا 1922.

2: قۆناغی پشتگیری دروستکردنی دەوڵەت، سەرەتا بە دەرکردنی بڕیارێک لە کۆنگرەسی ئەمریکییەوە پشتگیری کرد لە دەوڵەتی جولەکە، هەتا دەنگدان و دانپێدانان پێی، لە 15مایسی 1948دا.

3: قۆناغی هاوسۆزی و پشتگیری مادی و مەعنەوی، لە ساڵی 1948وە هەتا کۆتایی ساڵی 1956.

4: قۆناغی هاوپەیمانی ستراتیژی، کە بە هاوبەشی بەریتانیا و ئیسرائیل، هاوپەیمانی سیانیان پێکهێنا بۆ شکستپێهێنانی مسر لە جەنگی 1956دا، ئەم هاوپەیمانێتیە بەردەوامی هەیە هەتا ئێستا، لەگەڵ یارمەتیدانی بەردەوام بە بەرژەوەندییەکانی ئیسرائیل.

لە سەروبەندی جەنگی 1967شدا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بە بارودۆخێکی ناهەمواردا تێدەپەڕی، لە لایەکەوە شەڕی بەوەکالەتی یەکێتی سۆڤیەتی دەکرد و، لە لایەکی تریشەوە مەترسی ڤێتنام و ناڕەزاییەکانی ڕایگشتی ناوخۆ، بەڵام سەرباری ئەمەش لە ژێر پەردەوە یارمەتیدەرێکی سەرەکی ئیسرائیل بوو، لەم جەنگەدا. بە ئاشکراش بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە پێویستە ئەم دوو وڵاتە بگەنە ڕێککەوتن و چارەسەری ئاشتی هەڵببژێرن، تەنانەت سەرۆکی ئەو کاتی ئەمریکا ، فەلەستین و دەوڵەتە عەرەبییەکانی بە تاوانباری هەڵگیرساندنی ئەم جەنگە ئەزانی و بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە پێویستە فەلەستین و ئیسرائیل بگەن بە ئاشتی.(4) بەدەر لەوە لە جەنگی ئۆکتۆبەری 1973دا، (هینری کیسینجەر) وەزیری دەرەوەی ئەوکاتە ڕۆڵێکی کارای هەبووە لە پاڵپشتیکردن و هاریکاری سەربازی و سیاسی و دبلۆماسی ئیسرائیل، لە پێناو ئیسرائیلدا پەیوەندییەکانی بە تەواوی لەگەڵ میسر و سوریا پچڕاند و میحوەری ئیسرائیلی هەڵبژارد.(5)هەروها لە هەمان ساڵدا، ئەمریکا پردێکی ئاسمانی دروستکرد، بۆ هاریکاریکردنی ئیسرائیل لە ئاسمانەوە بە فڕۆکە دژ بە سوپای میسر و سوریا.(6)

لە ئیستاشدا، ئیدارەی نوێی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، لەگەڵ ئیسرایل ڕێککەوتنێکی وایان ئیمزاکردووە، کە ئەمریکا پابەندە بەوەی 38ملیار دۆلار یارمەتی سەربازی، پێشکەش بە ئیسرائیل بکات لەماوەی 10ساڵی داهاتوودا (2019-2028)، بە پێی ئەم ڕێککەوتنەش ئەمریکا یارمەتییە سەربازییەکانی بە ئیسرائیل بەرزکردۆتەوە، بۆ 3.1ملیار دۆلار، بەراورد بەو ڕێککەوتنەی ساڵی (2007)، کە کە

ماوەکەی بەهەماشێوە دە ساڵ بووە(2019-2007)، بە پێی ئەم ڕێکەوتنە نوێیە بێت، لە ئیدارەی نوێدا بە ڕێژەی 27% یارمەتییە سەربازییەکانی ئەمریکا بۆ ئیسرائیل زیادی کردووە.(7)
لێرەوە دەردەکەوێت، هەر لە قۆناغی دروستبوونی ئیسرائیلەوە، لە سەرجەم قۆناغەکانی(ئاشتی و جەنگ)دا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پاڵپشتی و هاریکاری سەرەکی ئیسرائیل بووە.

لیستی سەرچاوەکان:

(1)نعوم تشومسکی، أوهام الشرق اڵاوسگ، ترجمه: شیرین فهمی، مکتبه الشرق الدولیه، الگبعه الپانیه، 2006، 29-30.
(2)جون میر شایمر و ستیفن والت، حرب اڵافکار أو گواحین الجدل (اللوبی اڵاسرائیلی و السیاسه الخارجیه اڵامرکیه)، ترجمه مدحت گه، 2007، ص 3-4.
(3)خالد بن سلگان، أسس العلاقات الاسرائیلیه – ڵامریکیه، البحپ مرکز الموقاتیل، المبحپ الپالپ، بدون رقم الصحفه، تاریخ الزیاره 22/1/2017، متاح علی الرابگ اڵاتی، http://www.moqatel.com/openshare/Behoth/Siasia21/Isar-Ameri/sec06.doc_cvt.htm
4))دان تشیرجی، أمریکا و الاسلام فی الشرق اڵاوسگ، ترجمه: محمد مصگفی غنیم، دار الشرق، 1993، ص 26-35.
(5)محمد حسن، الموقف اڵامریکی والسوفیتی من "أکتوبر" یحول المنگقه العربیه إلی ساحه للحرب البارده، موقع الاهرام، تاریخ الزیاره 26/1/2017، متاح علی الرابگ اڵاتی، http://www.ahram.org.eg/NewsPrint/440321.aspx
6))حرب اکتوبر، ماهی حرب تشرین 1973؟، موقع فلسگین سۆال و جواب، تاریخ الزیاره 26/1/2017، متاح علی الرابگ اڵاتی، http://www.palqa.com/%D8%A7%D9%84%D8%AD%D8%B1%D9%88%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84%D9%8A%D8%A9/%D8%AD%D8%B1%D8%A8-%D8%A7%D9%83%D8%AA%D9%88%D8%A8%D8%B1-%D9%85%D8%A7-%D9%87%D9%8A-%D8%AD%D8%B1%D8%A8-%D8%AA%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D9%86-1973%D8%9F/
7)) المرکز العربی لڵابحاپ و دراسه السیاسات (وحده تحلیل السیاسات)، تصعید إداره أوباما مع إسرائیل: الدوافع واڵافاق، 18/2/2017

دەکرا (شوعلە) بڵێسەی خەبات بێ، نەک پرسەی ئاشتەوایی! … پایزە ئەحمەد

ئێستا کاتی ئەوە هاتوە دوو قسەی تریش بکەم. لەمێژە ناڕەزایەتییەکان لە کوردستان لە سەریان دەڕژێتەوە لەوەی کە ئەو حیزبانە چارەنووسی خەڵکیان دووچاری (بێ مووچەیی و برسێتی، گەندەڵیی، ناتەبایی و شەڕانگێزیی نێوان حیزبەکان، توندوتیژیی دینیی، شەڕ لەگەڵ داعش، بێ هیوابوون بە سەربەخۆیی کوردستان) کردوە، سەرەڕای هەموو ئەوانەش تا دێ زیاتر مافەکانی ژنان پێشێل دەکرێن و پیاوسالاریی لە بەرزبوونەوەیە و کەشوهەوای خێڵەکیی و دابونەریتە خراپەکان و کۆنەپەرستیی و توندڕەوی دینیی لە گەشەکردنن تەنانەت کار و خەباتی ژنانی تێکۆشەر چ هی سەردەمی شاخ چ هی ئێستا لە لایەن حیزبەکان و تێڕوانینی پیاوسالاریی و خێڵەکی بە پێچەوانەی ویستی خۆیان بەکاردەهێنرێن.

ئەوەتە مەرگی ژنێکی تێکۆشەری وەک (شوعلە عەلی) لە لایەن ئەو حیزبە بێ کەڵکانە مامەڵەی پێوە دەکرێ! هیچ شتێک نەماوە بۆ ئەوەی خەڵکی پێ هەڵبخەڵەتێنن تا لەو بارە ناهەموار و پڕ لە ئاژاوەی کوردستانیان بهێڵنەوە، ئێستا پەنایان بۆ (پرسە) بردوە کە لە راستییدا پرسە و رێورەسمەکەی بەو شێوەیەی کە ئێستا هەیە نەریتێکی زۆر خراپی کوردەوارییە و مر□ق ب□رەو ترس و پەیوەندییە دینیی و میللییە دواکەوتووەکان دەگەڕێنێتەوە، کەچی ئەوان دەیانەوێ خۆڵ لە چاوی خەڵک بکەن گوایە دەتوانن لە چوارچێوەی ئەو نەریتە جوانە کوردەوارییە ساردیی و دژایەتیی نێوان حیزبەکان بڕەوێننەوە و ئاشتی سەقامگیر بکەن! پەکوووففف لەو سیاسەتە عەزیمە!

هەرچەندە من زانیارییەکی ئەوتۆم لەسەر رادەی شۆڕشگێڕیی (شوعلە خان) نییە، لەگەڵ ئەوەی لە هەشتاکان لە رێکخستنەکانی کۆمەڵە کارم

کردوە و تا ئێستاش هەر لە نێو سیاسەت و دەردەسەرییەکانیدا بوومە بەڵام تا ئەو دواییانەش ناوی ئەو بەڕێزەم هەر نەبیستبوو، بەڵام وەک دەڵێن (ژنێکی تێکۆشەر و هۆشیار بووە و زانکۆی تەواو کردوە و لە کۆمەڵێ کاری کردوە و لە سەرەتای هەشتاکان چۆتە شاخ و لەگەڵ نەوشەروان مستەفا ژیانی هاوسەریی پێکهێناوە). لێرەدا چەند پرسیارێک خۆیان قوت دەکەنەوە: ئایا ژنێک لەو سەردەمە بەو جۆرە بووبێ و بووبێتە هاوسەری یەکێک لە ناودارترین سەرکردەکانی نێو حیزبەکان بۆچی وەک ژنە گەریلایەکانی پەکەکە و ژنە شەڕڤانەکانی ڕۆژئاوا دەرنەکەوتوە؟ بۆچی تا کەچی دوایی نەکرد لە دەوروبەری خێزانەکەی خۆی زیاتر کەسی دیکە نەیدەناسی؟ بۆچی هیچ جێپەنجەیەکی لەسەر خەباتی یەکسانیخوازانەی ژنان دیار نییە؟ بۆچی لە پاش ڕاپەڕین نەیتوانی ڕۆڵی لێپرسراویەتێکی حیزبی یان ڕێکخراوەیی بگێڕێ یان پۆستێکی حکومی وەربگرێ؟

وەک ئەوەی من دەیبینم شوعلە خان و بە دەیان و سەدان ژنی شۆڕشگێڕی تری باشوور کە لە ناو کۆڕی خەباتدا بوونە هیچیان کەمتر نەبووە لەو ژنە شۆڕشگێڕانەی ئێستای باکوور و ڕۆژئاوا ئەگەر زیاتریش نەبووبن چونکە بارودۆخی ئەو سەردەمەی ئەوان خەباتیان تێدا کردوە زۆر سەخت بووە و ژنانی باکوور و ڕۆژئاوا لەو سەردەمە هیچ دەنگێکیان نەبووە، دواییش ئەوە زیاتر پەیوەندیی بە ئایدیۆلۆژیای حیزبەکان و تێڕوانینی کەسایەتییە سیاسییەکانەوە هەیە کە چۆن لە شۆڕش و بەشداریی ژنان دەڕوانن، پەکەکە لەگەڵ هەر ڕەخنەیەکمان لێی هەر لەسەرتاوە بەوپەڕی تواناوە هەوڵی داوە ژنان وەک پیاوان چەک هەڵبگرن و خۆیان ببنە خاوەنی خۆیان و هەموو ماف و ئازادییەکیان هەبێ وەک پیاوان، کەچی حیزبەکانی باشوور باشترینەکانیان بە ژنە شۆڕشگێڕەکانیان دەگوت ئەوە ناتوانن وەک پیاوان چەک هەڵبگرن و باشترە لە بارەگاکان و گوندەکان خواردن بۆ پێشمەرگە دروست بکەن و خزمەتیان بکەن، یان کاری نامە و بڵاوکراوە گواستنەوەیان پێدەکردن یان لە ئێران و هەندەران ماڵەکیان بە دادەنان. عەبدوڵا ئۆجەلان و سەرکردەکانی باکوور و ڕۆژئاوا لەگەڵ هەر ڕەخنەیەکمان لێیان هەموو ژیانی کەسیی خۆیان بە شۆڕش تەرخان کردوە و خاوەنی یەک دۆلار نین، کەچی سەرکردەکانی باشوور لەوەتەی هەن لە پێناو ژیانی کەسیی خۆیان سازش و ڕێکەوتنی خۆبەدەستەوەدەرانەیان لەگەڵ داگیرکەرانی کوردستان کردوە و هەمیشە بە مشەخۆریی لەسەر حیسابی میللەت ژیاون بە تایبەتییش لە پاش ڕاپەڕین هەر خەریکی گەندەڵیی و دزیی بوونە لە میللەت و ئێستا هەموویان بە شێوەیەکی گشتیی خۆیان و خێزان و بنەماڵەکانیان ملیاردێر و ملیۆنێرن و لەوپەڕی خۆشگوزەرانییدا

دەژین!

جا ئێستا زۆر ئاساییە لە ژێر سایەی ئەو حیزبانە کەسێکی وەک شوعلە خان بەو شێوەیە خەبات و ئەزموونەکەی تێکبشکێندرێ و تەنانەت مامەڵە بە مەرگەکەشی بکەن و پرسە و دابونەریتی دواکەوتووانەی میللیی و دینیی پێ بڕازێننەوە کە گوایە ئاشتەوایی لە نێوان حیزبەکان پێ دروست دەکەن، ئیتر ئەوە شوعلە خانە بە هۆی ئەوەی هاوسەری نەوشەروان بووە ئەوەندەیان پێ ڕەوا بینیوە! بەڵام بۆ دەیان و سەدان ژنی دیکەی وەک ئەو و لەویش تێکۆشەرتر نەک هەر لە هیچ جێیەک ناویان نییە بەڵکە بەرهەم و ئەنجامی خەباتەکەیان هەر ئەوەی لێکەوتەوە کە ماف و ئازادییەکانیان تا رادەی ژنکوژیی پێشێل بکرێن!

لەندەن
payzeehmed@hotmail.co.uk

فۆرم و ناوەڕۆک دوانەن لە ئەدەبی منداڵان دا… رەزا شوان

ئەدەبی منداڵان، ئەدب و هونەرە، گرنگترین لقە لە لقەکانی رۆشنبیریی منداڵان.. لە بارەی گرنگی ئەدەبی منداڵانەوە، شاعیری بولگاری(ران بۆسلین) دەڵێ:" ئەدەب بۆ منداڵان، وەکو شیری دایک و هەوای پاک وایە، کە پێویستە هەبن"
ئەدەبی منداڵان (هۆنراوە، چیرۆک، شانۆ) بە پێی کۆمەڵێک پێویستی و مەرج و بنەما و پرەنسیپ دەنسورێت، کە لەگەڵ قۆناغەکانی منداڵیدا بگونجێت و، گوزارشت لە هیوا و خەون خواستەکانیان بکات.
ئەدەبی باشی منداڵان، تەنها لە بەشی ناوەڕۆک و بەها و مەبەست و لە خەیاڵی شیرین نییە، بەڵکو فۆرمیش بەشە گرنگەی ترەتی، فۆرمیش شێوازی نووسین و، زمان و، وشە و رستە وێنەی و رەنگ و، هونەری جوانی رازاندنەوە دەگرێتەوە.. پێویستیشە سەرناوی بابەتەکانی ئەدەبی منداڵان گونجاوبن لەگەڵ ناوەڕۆکی بابەتی نووسینەکان دا.
بێگومان خەیاڵ زۆر گرنگە لە داهێنان و کاری ئەدەبی و لە هەر

کارەکی تردا.. هەموو کارەک لە پێشدا، بە خەیاڵ لە هۆشی مرۆڤدا بەرجەستە دەبێ.

کەواتە فۆرم و ناوەڕۆک، دوو ڕەگەزی پێکەوەی نووساوی تەواوکەری ئەدەبی منداڵانن، یا بەڵێین دووانەن و دوو گیانن لە یەک جەستەدا، لە یەک جیاکردنەوەیان زەحمەتە.. لەم بارەیەوە نووسەری میسری (ئەحمەد نەجیب) دەڵێ:" پێویستە دەنیابین لە گرنگی تەواوکەری، لەنێوان فۆرم و ناوەڕۆک دا، کە بە هیچ شێوەیەک لە یەک جیا ناکرێنەوە، هەریەکەیان تەواوکەری ئەوی تریانە، بەبێ یەکتری ناتەواودەبن.. بەڵکو پێویستە بە پێی پێوەرە دروستەکانی ئەدەبی منداڵان پێکەوەیان ببەستینەوە"
لە ئەدەبی چاپکراوی منداڵاندا، هەر یەکە لە وێنە و ڕەنگەکان و قەوارەی پیتەکان و شێوەی چاپکردن و، دیزاین و رازاندنەوەی هونەریش، گرنگی و بایەخیان هەیە، پێویستە نووسەران و دەزگاکانی چاپکردن، ئەم راستی و لایەنەش فەرامۆش نەکەن.

دێینەوە سەر ناوەڕۆک، زۆر بە کورتی و بە چڕی مەبەست و بەها ئەدەبییەکانی ئەدەبی منداڵان لەم حەوت کۆمەڵەیەدا ریزبەند دەکەین:
١_ کۆمەڵەی بەهای خودی: ئەمەیان پەیوەندی بە خودی کەس خۆیەوە هەیە، لە رووی جەستەیی و هۆش و دەروونی و هەڵسوکەوتەوە، بۆ نموونە: تەندروستی، رووخسار، چالاکی، راستگۆیی، گونجان بە باشی، گەشبینی، ئارەزوو، خۆڕاگری، بڕوابەخۆبن، ئەمانە و چەندین خەسڵەتی کەسی تریش هەن.
٢_ کۆمەڵەی بەهای کۆمەڵایەتی: پەیوەندی بەو خەسڵەتانەوە هەیە، کە لە کەسانی کۆمەڵدا هەن، لە پەیوەندییەکانی نێوانیان و، لە شێوازی ڕەفتار و هەڵسوکەوتکردنیان لەگەڵ یەکتری دا، لەوانەش: خۆشەویستی و ڕێز لە نێوان کەسوکار و کەسانی تردا، پێشکەش کردنی یارمەتی بە کەسانی پێویست، هاوکاری، بەخشین، لێبووردن،...هتد.
٣_ کۆمەڵەی بەهای نیشتمانی و نەتەوایەتی: ئەمەیان پەیوەندی بە هەموو مرۆڤەوە هەیە، وەکو: هاوبەستبوون و سۆز و خۆشەویستی بە نیشتمان، شانازی کردن بە گەل، ڕێزگرتن لە داب و نەریت و لە کەلەپووری نیشتمانی، ئامادەبوون بە خەبات کردن و، خۆبەختکردن لە پێناوی گەل و نیشتمان دا،...هتد.

٤_ کۆمەڵەی بەهای مرۆڤایەتی: ئەمەش وەکو مرۆڤ پەیوەندی بە مرۆڤەوە هەیە، پەیوەستیش نییە بە کات و شوێنەوە، سوودیشی بە هەموان هەیە، لەوانەش: ئازادی، دیموکراتی، یەکسانی، دادپەروەری،

رەتکردنەوەی رەگەزپەرستی و جیاوزی، ئاشتیخوازی، بانگەشە بۆ ئاشتی و پێکەوە سازان و ژیان، رووحی یارمەتیدان، ژینگە و سروشت پارێزی، چاکەخوازی و پیاوەتی، بەخشندەیی،…هتد.

٥ـ کۆمەڵەی بەهای پەروەردەیی: ئاراستەکردن و رێنمایی کردنی منداڵان، بە بەها باڵاکانی وەکو: دادپەروەری، یەکتری قبوڵکردن، رێزگرتن لە کەسانی تر و لە رای جیاواز، چاندنی رووحی یارمەتیدان، خۆشەویستی، خۆنەپەرستی، ویستنی بەرژەوەندی گشتی، هاوکاری، هاوخۆشی، هاوخەمی، رێزگرتن لە یاسا و دەستوور،… هتد.

٦ـ کۆمەڵەی بەهای خۆشنوودی و جوان ویستی: مرۆڤ بە سروشتی حەزی بە خۆشی و شادی و، بە جوانی و قەشەنگییە، بە فرە رەنگی و رەنگینییە، بە هەمەچەشنەیی هەیە.. حەزی بە یاری و شادییە، بە زەردەخەنە و پێکەنینە، بە گۆرانی و شایی و سەما و هەڵپەڕینە، بە بەزم و رەزم و سوعبەتە، بە جوانی و خۆڕازانەوە و جوان دەرکەوتنە.. بە گوڵ و باخچە و، بە دیمەن و سروشتی جوان و سەیرانە،…هتد.

٧ـ کۆمەڵەی زانستی تیۆری: پەیوەندی بە بڕوابوون بە زانیارییەوە هەیە.. بە داهێنان و بە رۆڵی زانیاری لە پێشکەوتن و خۆشی.. وەکو: خۆشەویستیی زانستی و زانیاری، خۆشەویستی خۆدەرخستن و توانا دەربڕین، ئارەزووکردنی خوێندنەوە، ئارەزوکردنی گەڕان و داهێنان و نوێخوازی،…هتد.

وەکو تێبینی دەکەین پۆلین کردنی ئەم بەهایانە، لە تایبەتمەندییەوە بە گشتی سەردەکەوێ.. یا لە بازنەی خوودی کەسییەوە، بۆ بازنەی گشتیی مرۆڤایەتی.. بەهاکانیش تێکەڵاوی و پەیوەندیان بە یەکەوە هەیە و.. ئەڵقە تێکهەڵکێشن،
پەیوەستە لە هەموو روویەکەوە، فۆرم و ناوەڕۆکی ئەدەبی منداڵان، گونجاوبن لەگەڵ قۆناغەکانی منداڵی و.. تایبەتمەندییەکانی هەر قۆناغێک.. نووسین بۆ منداڵان پێویستی بە شارەزایی پەروەردەیی و دەروونناسی منداڵ و بە فەرهەنگی زمانی منداڵان هەیە.. نووسین بۆ منداڵان کارێکی زۆر هەستیارە.. پێویستە نووسەرانی ئەدەبی منداڵان، هەموو مەرج و بنەما و پرەنسیپەکان و ئامانجەکانی ئەمڕۆ و داهاتووی منداڵان لە بەرچاو بگرن.. چونکە منداڵان بەشێکن لە ئەمڕۆ و.. هەموو داهاتووشن. لەم روانگەیەوە، نووسەرانی ئەدەبی منداڵان دەبێ ئەوە بزانن کە چوونەتە بن باری چ ئەرکێکی پیرۆز و چارەنووسازەوە.. بۆیە نووسەرانی دڵسۆز و شارەزا و پسپۆری ئەدەبی منداڵان گەوهەری گران بەهان و.. لە هەموو وڵاتێکدا جێی رێزن و، ئەرک و رۆڵیان بەرز دەنرخێنن.. چونکە ئەمان رۆڵێکی گرنگیان هەیە

لە گەڕان و لە داهێنان و لە دروستکردنی نەوەیەکی زۆرزانتر و داهاتوویەکی گەشتر و شیاوتردا.. دروستکردنی مرۆڤی دروستی ئایندەش، زۆر قورسترە لە دروستکردنی باڵاترین بورج و تاوەر و کۆشک و تەلاری چەند نهۆمی.
لە بارەی گرنگی رۆڵی نووسەرانی ئەدەبی منداڵان، نووسەری فەرەنسی (فەرەنسیس فیدال) دەڵێ:"نووسەرانی ئەدەبی منداڵان دەتوانن چێژ و خۆشیی جیهان – بەڵکو خودی جیهان – بگەێن" ئەم قسە و بۆچوونەی فەرەنسیس تەنها بە قسە و حەز نایەتە دی، بەڵکو بەگراودەکی رۆشنبیری و شارەزایی و توانای بواری نووسین و کۆشش و کاری جدی و شەونخونی دەوێت لە بواری ئەدەبی منداڵان دا.

رەزا شوان
نەرویج: ٢٠١٧